BARNVAGNEN

Kvinnan förlorar taget om barnvagnen som rullar ner för trappan genom soldaternas korseld i »Pansarkryssaren Potemkin», filmen av Sergei Eisenstein. Det var 1905, besättningen på fartyget hade gått över på revolutionärernas sida och nu slog tsarväldets soldater hårt tillbaka och sköt mot en flyende allmänhet. Vagnen är en flätad korg med ett smitt underrede av plattjärn och stålrör. Den bärs upp av två ekrade hjulpar. Hjulen är stora för att vagnen ska kunna ta upp ojämnheterna i marken. Så hade barnvagnar sett ut sedan de började tillverkas industriellt under 1800-talets andra hälft.

Vid 1920 har barnvagnen fått en ny form. De hopfällbara så kallade klappvagnarna var lättare att ta med in i lägenheten och på allmänna färdmedel. Barnet kunde antingen ligga eller sitta, när fot- och ryggstöd vinklades. Sitsen och den nedfällbara sufflettten i det nya materialet konstläder gick att vända. 1920-talets vagn var påfallande modern, vad vi idag skulle kalla kombivagn. Barnvagnar såldes av bland annat cykelhandlare.

VAGNEN FÅR BROMS

Från 1930-talet präglade funktionalism och strömlinjeformer även barnvagnens form men vagnen var än en gång en korg på ett underrede. Förnyelsen kom från kontinenten, det var främst det tyska utbudet av vagnar som styrde. »Korgen» var av plywood, en innovation från 1921: tunna fanérskivor som limmats i skikt. Underredet var i metall och försett med en fjädring, vilket i viss mån kompenserade hjulens mindre omkrets. Vagnen hade dessutom utrustats med broms. Som ett komplement till liggvagnen kunde föräldrarna välja en så kallad sportvagn, när barnet lärt sig sitta. Vagnarna var möbelliknande och det var i möbelhandeln man hittade de senaste barnvagnsmodellerna.

I efterkrigstidens Europa undergår barnvagnen en modernisering och återfår i viss mån formen från 1920-talet. Inspirationen till de galonklädda vagnarna på kromglänsande underrede och stänkskärmar över ekerhjulen som var skodda med massivt gummi kom från Italien. Barnet kunde ligga kvar i korgen som rymdes på baksätet i bilen, vagnunderredet gick att fälla ihop och lägga i bagageutrymmet. Den fällbara vagnen var också lätt att ta med in i bostaden. Med dessa argument började barnvagnstillverkarna vända sig även till en manlig målgrupp. Det var först på 1950-talet som barnvagnen blev vanlig i Sverige och stora delar av Europa, förmodligen till följd av bättre levnadsstandard och förändrade vanor. Barnprodukter lade grunden för en ny bransch av återförsäljare. Allt de nyblivna föräldrarna behövde fanns i samma butik. Flera av dagens affärskedjor har sina rötter i detta decennium.

VAR TREDJE BARNVAGN FRÅN KINA

Den äldsta typen av barnvagn med korg på ett underrede med hjul och skakel importerades till Sverige från England eller Tyskland, ofta av privatpersoner. Korgtillverkaren A.W. Nilssons Fabriker i Malmö utökade 1885 verksamheten med en mekanisk verkstad och började tillverka barnvagnar. I början av 1970-talet köpte Brio upp A.W. Nilssons industri. Brio, det vill säga Bröderna Ivarsson i Osby, började importera tyska vagnar i början av 1920-talet och hade egen tillverkning från 1935. Brio flyttade tillverkningen till Kina och delar av östra Europa i bör-

Detalj av barnvagn från sekelskiftet 1900 i flätad korg och med sammetsdraperad sufflett. Handkolorerat foto från A. W. Nilssons Fabriker i Malmö. 1855 grundades företaget som korg- och möbelfabrik. Barnvagnstillverkningen startades 1885. Firman har skänkt flera priskuranter och kataloger till Tekniska museet.

jan av 2000-talet. Det kinesiska företaget Goodbaby tillverkade var tredje barnvagn som såldes 2009 i Nordamerika, Europa och Kina.

1925 startade Henry L. Persson barnvagnstillverkning i Emmaljunga. I skrivande stund är Emmaljunga det enda företag som tillverkar vagnar i Sverige. Sömnaden är ett av få moment som inte längre utförs i fabriken. Tygstyckena från tillskärningsmaskinen sänds till Polen för att bli suffletter, sitsar och andra textildelar. I slutmonteringen kan produktionen anpassas så att varje kund i princip kan beställa sin egen kombination av vagn med tillbehör och tygkulör. När det gäller barnens säkerhet förbättras vagnarna löpande.

Barnvagnen är en innovation som de flesta svenskar har ett förhållande till. Dess historia som industriellt tillverkad produkt har inte mer än drygt hundra år på nacken. I ett globalt och historiskt perspektiv transporteras de flesta barn inte med vagn. Förr hade mödrar, syskon, eller tjänstefolk som barnflickor alla burit barn på armen. I många delar av världen är det fortfarande så. Nära en miljard indier har suttit i sin mammas sari som små.

Barnvagnen har blivit alltmer tekniskt avancerad; när föräldrarna väljer barnvagn är det inte bara de praktiska aspekterna som är viktiga, den ska kanske också spegla deras livsstil.

